

Dariusz Głuszczyk

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ – PROPOZYCJA FORMUŁOWANIA USPOŁECZNIONEJ OCENY

1. Jakość życia w wymiarze definicyjnym

Samorealizacja w kategoriach „być” lub „mieć” jest bliska każdej istocie ludzkiej. Z nią wiąże się poczucie dobrostanu i dobrobytu, a odczucia te można utożsamiać z jakością życia¹. Nie jest to jednak uniwersalna definicja tego pojęcia. W literaturze przedmiotu podkreśla się wielowymiarowość, złożoność, a także niejednoznaczność zakresu informacyjnego rozpatrywanego terminu. Problemu nie ułatwia interdyscyplinarność prowadzonych badań i związaną z nią wielość pokrewnych, a czasem może i tożsamyh pojęć².

Definicje jakości życia wyraźnie różnicują się pod względem szerokości pola znaczeniowego. W wąskim ujęciu można uznać, że jest „to stosunek poziomu walorów istniejących w danym miejscu do ich poziomu pożądanego” [4, s. 33]. Za walory te przyjmuje się warunki mieszkaniowe wraz z warunkami otoczenia (walory zamieszkania), dostępność pracy, wysokość dochodów i warunki w miejscu zatrudnienia (walory pracy) oraz walory dostępnych urządzeń usługowych, czyli walory obsługi (zob. [4, s. 33]). Pojemność tak rozumianej jakości życia wydaje się pokrywać z warunkami bytowymi. Ich zaspokojenie jest treścią także innej, nieco szerszej definicji, która nawiązuje do społeczno-ekonomicznych

¹ Jakość życia = dobrobyt + dobrostan. Zob. [12, s. 12].

² Warunki bytu rodzin, poziom życia ludności, stopa życia, jakość życia, sposób życia, zamożność społeczeństwa, dobrobyt materialny to przykładowy, niekompletny zbiór pojęć pokrewnych, a w niektórych przypadkach – według wielu autorów – tożsamyh. Zob. [7, s. 19].

warunków życia. W jej znaczeniu jakość życia „obejmuje całokształt rzeczywistych warunków życia ludzi oraz stopień ich materialnego i kulturalnego zaspokojenia potrzeb”³. Rozwinięciem tej definicji są cechy składające się na wyjaśnianą kategorię. Wśród nich wymienia się m.in. warunki pracy, poziom płac, spożycie, sytuację mieszkaniową, posiadanie trwałych dóbr konsumpcyjnych, stan opieki zdrowotnej i socjalnej, stan oświaty i kultury, wyposażenie gospodarstw domowych w podstawowe urządzenia i media (zob. [2, s. 31]). Jakość życia zyskuje wyższy stopień złożoności, gdy opisują ją:

- „poziom życia, wyrażający stopień zaspokojenia elementarnych potrzeb w zakresie wyżywienia, odzieży i mieszkania,
- warunki życia, określone przez charakter i kształt szeroko rozumianego środowiska człowieka, czyli środowiska naturalnego oraz sztucznego, stworzonego przez ludzką działalność,
- styl życia, czyli inaczej sposób życia, a więc nauki, pracy i wypoczynku, będący formą realizacji własnego człowieczeństwa” [13, s. 11].

Podobny efekt przynosi odczytywanie tej kategorii z uwzględnieniem szerszego spektrum potrzeb ludzkich. Wówczas jakość życia „związana jest z poszukiwaniem dobrego, godnego życia, w którym w stopniu równym co potrzeby konsumpcyjne byłyby zaspakajane potrzeby psychospołeczne” [1, s. 15]. Tak rozwinięte pole znaczeniowe zdają się poszerzać uogólnione definicje. W ich znaczeniu jakość życia to:

- „zbiór potrzeb, których zaspokojenie czyni ludzi szczęśliwymi” [2, s. 32],
- „subiektywna ocena jednostki wynikająca z porównań parametrów dotyczących jej życia” [6],
- „stopień satysfakcji (zadowolenia) człowieka z całej swojej egzystencji” [1, s. 15],
- „jakość wszystkiego, co określa ludzkie życie, jak też ilość wszystkiego, co jest potrzebne do życia” [12, s. 12].

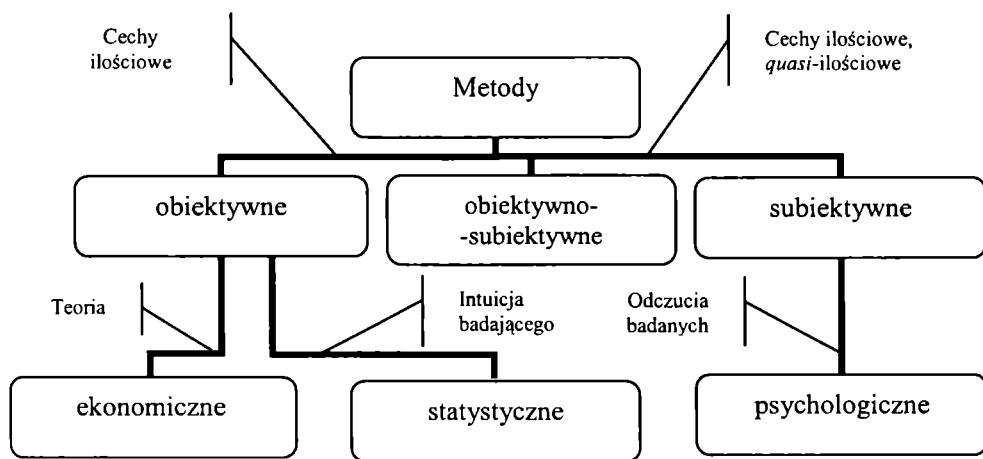
Cechą charakterystyczną tych wyjaśnień jest niewyraźne ujęcie istoty problemu. Taka generalizacja ma swoje zalety, ale również wady. Brak klasyfikacji potrzeb czy też parametrów życia, podobnie jak czynników składających się na egzystencję człowieka, sprawia, że określenia te zdają się w pełni oddawać treść rozważanego terminu. Trzeba jednak pamiętać, że nie precyzują zakresu badań. Stąd na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto własną definicję jakości życia. Pojęcie to **określa stopień satysfakcji jednostki (alternatywnie grupy społecznej, np. społeczności lokalnej) z parametrów życia (ekonomicznych, społecznych, psychologicznych), którym przypisuje ona istotne znaczenie w zakresie własnych oczekiwań i pragnień**. W takim rozumieniu przedmiotem obserwacji i oceny są wszelkie aspekty życia człowieka (społeczności lokalnej), poczynając od parametrów ekonomicznych (np. wysokość dochodów własnych, stan oszczędno-

³ Definicja ekspertów Organizacji Narodów Zjednoczonych [2, s. 31].

ści, posiadany majątek – dom, lokal mieszkalny, samochód itp.), przez społeczne (np. pełniona funkcja w społeczeństwie i związana z nią pozycja społeczna, sąsiedztwo w miejscu zamieszkania, atmosfera w pracy), a kończąc na psychologicznych (np. stres w życiu codziennym, ogólny stan zdrowia psychicznego). Podmiotem oceniającym jest podmiot oceniany i to on decyduje o zbiorze i randze parametrów życia. W efekcie opis jakości życia wydaje się być istotnie skorelowany z sumą indywidualnych, subiektywnych odczuć. Miarą zaś, co warte uwagi, nie jest stan poszczególnych parametrów (np. wysokość wynagrodzenia na tle średniej krajowej), lecz odczuwany stopień satysfakcji jednostki (zadowolenie z otrzymywanego wynagrodzenia).

2. Pomiar jakości życia – ogólna systematyka metod

Jakość życia opisuje zbiór niejednorodnych cech (parametrów). Niektóre z nich mają charakter ilościowy. Inne są jedynie obiektem indywidualnych odczuć, niewyraźnych w jednostkach wartościowych bądź fizycznych, ale mierzalnych na skali porządkowej (np. niski, umiarkowany, wysoki stopień zadowolenia – cechy *quasi*-ilościowe). Każda z nich może być jednak źródłem określonej satysfakcji⁴. Te właściwości, wsparte podstawą prowadzenia badań (teoria, intuicja badającego, odczucia badanych), prowadzą do systematyki metod pomiaru jakości życia (rys. 1).

Rys. 1. Metody pomiaru jakości życia – ogólna systematyka

Źródło: opracowanie własne na podstawie [12, s. 13-14; 6; 1, s. 13].

⁴ Cechy ilościowe (np. stan oszczędności) mogą być oceniane na skali porządkowej (niski, średni, wysoki stopień zadowolenia), właściwej cechom *quasi*-ilościowym.

Obiektywny pomiar jakości życia (metody obiektywne) ma miejsce wówczas, gdy w zbiorze mierników znajdują się cechy ilościowe i/lub konstruowane na ich podstawie wskaźniki. Ich dobór może być uzasadniony teorią ekonomiczną (np. teorią ekonomii dobrobytu) lub bazować – jak to zwykle bywa – na intuicji badającego (por. [12, s. 13]). W pierwszym przypadku metoda obiektywna staje się jednocześnie metodą ekonomiczną⁵, w drugim zaś statystyczną⁶. Zobiektywizowane mierniki tych metod mogą być wzbogacone lub zastąpione przez cechy *quasi*-ilościowe (oceniane wyłącznie na skali porządkowej). Nowy zbiór wyznaczników jakości życia nadal będzie mierzalny. Jednolity system pomiaru jego cech (np. bardzo niski, niski, umiarkowany, wysoki lub bardzo wysoki poziom zadowolenia, poczucia satysfakcji) stworzy podstawę konstrukcji subiektywnej metody oceny⁷ (por. [1, s. 13]). Metoda ta stanie się obiektywno-subiektywna, gdy jedna grupa mierników będzie oceniana na bazie wartości cech, a druga z zastosowaniem stopniowanego poczucia satysfakcji⁸.

Przedstawiona, poparta dorobkiem piśmiennictwa ogólna systematyka metod oceny jakości życia wydaje się być wysoce umowna. Jej konwencyjny charakter wynika z jednokryterialnej klasyfikacji metod, tj. na podstawie stopnia obiektywizacji miernika (użycie względnie obiektywnych lub subiektywnych mierników oceny [1, s. 13, 15]). Na przykład metody statystyczne uznaje się za obiektywne. Tymczasem mają one w sobie pewną dozę subiektywizmu, wynikającą nie z treści samych mierników, ale ze sposobu ich doboru, czy też oceny. Decyzje w tym zakresie podejmuje badający, a więc to on przesądza o zbiorze parametrów opisujących jakość życia i równie subiektywnie określa kryteria ich wartościowania. Czyli to:

- niejednokrotnie zawęży pole badań na skutek braku danych statystycznych, co zwykle nasila się w skali lokalnej,
- pomija wiele cech niemierzalnych, istotnie skorelowanych z jakością życia,
- wyklucza parametry nieporównywalne w czasie lub też przestrzeni,
- ogranicza zakres prowadzonych badań do zmiennych (parametrów życia) spełniających kryteria statystyczne (niska korelacja, zmienność w czasie i/lub przestrzeni, reprezentacja cech wyłączonych z systemu oceny),
- przyjmuje za wartości wzorcowe rozważanych parametrów życia podstawy odniesienia stosowane w klasycznej analizie porównawczej, co często godzi w ideę standaryzacji (poszukiwania wielkości wzorcowej),

⁵ Badanie jakości życia z wykorzystaniem metod ekonomicznych sprowadza się do ustalenia (pomiaru) dobrobytu ekonomicznego. Szerzej na ten temat [2, s. 27; 12, s. 19].

⁶ Jakość życia – w ujęciu statystycznym – utożsamiana jest ze społeczno-ekonomicznymi warunkami życia. Szerzej na ten temat [2, s. 31].

⁷ Indywidualne odczucia mieszkańców bada się z wykorzystaniem sondażu ankietowych.

⁸ Na przykład sytuację materialną określa PKB na 1 osobę w USD, a wolność polityczną i prawa obywatelskie subiektywnie odczucie wyrażone w skali od 1 (całkowicie wclny) do 7 (bez wolności). Szerszy opis metody w [6].

- ignoruje indywidualne odczucia, co może prowadzić do rozbieżności ocen obiektywnych i subiektywnych (np. wynagrodzenie na poziomie średniej krajowej może się spotkać z wysoką oceną statystyczną, a zarazem z niskim poczuciem satysfakcji).

W konsekwencji można sobie zadać pytanie: czy metody statystyczne ukazują rzeczywistą jakość życia badanej społeczności czy też nie są jej odbiciem w krzywym zwierciadle?⁹ Problem ten, przynajmniej częściowo, dotyczy również metod ekonomicznych, a jego rozwiązaniem mogą być metody psychologiczne (badania ankietowe). Ich zastosowanie nie wyklucza z systemu ocen narzędzi statystycznych lub ekonomicznych (komplementarność metod), a jednocześnie zdaje się obiektywizować wyniki badań. W tym przypadku, choć teoretycznie są to metody subiektywne, obiektywizm oceny tkwi w założeniu: **indywidualne odczucia są subiektywne, ale ich suma kształtuje w miarę obiektywny obraz badanego problemu.**

3. Sondaż jako podstawa oceny jakości życia

Techniki ankietowe zezwalają na uspołecznienie procesu pomiaru jakości życia (podmiotem oceniającym staje się jednostka oceniana). Owe uspołecznienie ma fundamentalne znaczenie, gdyż obiektywny (statystyczny, ekonomiczny) obraz rzeczywistości nie musi pokrywać się ani z subiektywnym odczuciem jednostki, ani też z opinią badanej społeczności (por. twierdzenie Campbella [3, s. 31]). Na przykład pomiar bezpieczeństwa na ulicach gminy może być przeprowadzony z wykorzystaniem wskaźnika przestępczości (liczba i kategoria popełnionych przestępstw w określonym czasie). Jego wartość znacznie niższa od przyjętej normy (np. od średniej krajowej) będzie świadczyć o wysokim poziomie bezpieczeństwa. Nie oznacza to, że uczucie strachu jest obce analizowanej społeczności. Może ono wystąpić i to z wysokim natężeniem. W takiej sytuacji opinia społeczna negatywnie zweryfikuje diagnozę „nieczułych liczb”. Przy czym sensowność tej weryfikacji warunkują prawidłowo przygotowane i przeprowadzone prace sondażowe.

Badania ankietowe są złożonym, wieloetapowym procesem. Niemniej jednak ich podstawą jest arkusz pytań i odpowiedzi. Jego konstrukcja rodzi wiele wątpliwości, zarówno w zakresie zasad, jak i zawartości merytorycznej. Zagadnienia te dopełnią treść niniejszego artykułu.

3.1. Ankieta – podstawowe założenia konstrukcyjne

Struktura arkusza pytań i odpowiedzi (ankiety) obejmuje:

- „informację o instytucji prowadzącej badanie,

⁹ Sformułowane pytanie nie jest równoznaczne z podważeniem dorobku tych metod, a jedynie wskazuje na ich niedoskonałość.

- informację o celu badania,
- instrukcje dotyczące sposobu odpowiadania na pytania,
- pytania, które można podzielić na pytania dotyczące badanego zagadnienia i pytania dotyczące społeczno-demograficznych cech respondenta (»metryczka«),
- dodatkowe wyjaśnienia (uzasadnienie wyboru określonego respondenta, podziękowanie za wypełnienie ankiety, zapewnienie o poufności zebranych informacji itp.)” [8, s. 215].

Instytucją prowadzącą badanie, zważywszy na ich przedmiot (lokalna jakość życia), powinny być władze samorządowe lub działający na ich zlecenie podmiot. Cel sondażu nie powinien przybrać formy definicji. Może być wyrażony przez proste i zrozumiałe sformułowanie, np.: jakość życia w opinii lokalnej społeczności.

Sposób odpowiadania na pytania zależy od rodzaju pytania. Jeśli zapytamy: „Czy jest Pan zadowolony ze swojego mieszkania?”, to oczekujemy rozstrzygnięcia tej kwestii w postaci odpowiedzi „tak” lub „nie”. Inny system ocen będzie obowiązywał, gdy pominiemy partykułę „czy” (por. [8, s. 217]). Wówczas można określić stopień zadowolenia (poczucia satysfakcji) respondenta według przyjętej skali ocen. Skala ta nie powinna być ani zbyt wąska, ani też zbyt szeroka. Wąska skala ocen (np. trzystopniowa: niezadowolony, umiarkowanie zadowolony, zadowolony) zmusi badanego do rozstrzygnięć niemalże biegunowych („tak” lub „nie”), a nadmiernie szeroka utrudni określanie swoich odczuć. Optymalna wydaje się być skala pięciostopniowa, uzupełniona o element neutralny. Reasumując, instrukcja określająca sposób odpowiadania na pytania może przybrać następującą postać: *proszę ocenić poniższe czynniki określające jakość Pani/Pana życia z zastosowaniem skali ocen od 0 do 5, gdzie „0” to czynnik bez wpływu na jakość Pani/Pana życia, a oceny z przedziału od 1 do 5 odzwierciedlają stopień zadowolenia (satysfakcji), przy czym „1” to najniższy stopień zadowolenia, natomiast „5” to stopień najwyższy.* Ponadto warto poprosić ankietowanych o określenie rangi czynników, opisujących zdaniem badającego lub badanego jakość życia. Wagi te (np. 0-5, gdzie 0 oznacza, że czynnik nie wywiera wpływu na jakość życia, a rosnące oceny od 1 do 5 określają coraz wyższe znaczenie czynnika w kształtowaniu własnej jakości życia) zezwolą na identyfikację stopnia oddziaływania poszczególnych czynników na ogólną jakość życia.

Pytania ankietowe, z jednej strony, sondują stanowisko respondentów w badanej kwestii, z drugiej zaś ustalają społeczno-demograficzne cechy osób współtworzących próbę statystyczną. Te ostatnie powinny koncentrować się na tych właściwościach respondentów, które, po pierwsze, utworzą jedną z podstaw weryfikacji próby statystycznej (umożliwią porównanie struktur zbiorowości próbnej i generalnej), a po drugie różnicują ankietowaną zbiorowość według cech, które naszym zdaniem mogą prowadzić do wyrażania odmiennych opinii. Postulaty te można spełnić, pytając o: *pleć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania (dzielnica w mieście lub sołectwo w gminie), rodzaj aktywności społeczno-zawodowej*

(np. osoba pracująca, ucząca się, bezrobotna, prowadząca gospodarstwo domowe, rencista lub emeryt).

Pytania dotyczące badanego zagadnienia powinny być sformułowane dwuetapowo. W pierwszym rzędzie należy zidentyfikować podstawowe obszary składające się na jakość życia lokalnej społeczności (np. sytuacja materialna, bezpieczeństwo, środowisko naturalne itd.), a następnie określić zestawy cech (czynników) opisujących ich stan (np. obszar – bezpieczeństwo, czynniki – własne poczucie bezpieczeństwa, zabezpieczenie społeczne, skuteczność działania policji, straży miejskiej i podobnych służb). Ocena wyodrębnionych czynników – jak już zaznaczono – określi stopień zadowolenia (poczucia satysfakcji) respondenta w skali od 1 do 5. Zatem będą to pytania zamknięte¹⁰. Ich zbiór należy jednak otworzyć. W ten sposób respondent będzie mógł wskazać i ocenić czynniki, które jego zdaniem istotnie wpływają na jakość życia, a nie zostały ujęte w ankiecie.

Kwestionariusz ankietowy zamykają dodatkowe wyjaśnienia. W ich ramach, zgodnie z zaproponowaną strukturą arkusza pytań i odpowiedzi, zasadne wydaje się zapewnienie o poufności zebranych anonimowo informacji, a także podziękowanie za czas poświęcony wypełnieniu ankiety.

3.2. Sugerowany arkusz pytań

Zaprojektowany kwestionariusz ankietowy (tab. 1) koncentruje się na identyfikacji obszarów jakości życia i czynników określających ich stan. W praktyce powinien być uzupełniony o elementy opisane w poprzednim podpunkcie.

Tabela 1. Makieta oceny jakości życia

		Ranga	Ocena
Rodzina i jej personalne otoczenie			
1	Związek małżeński		
2	Zadowolenie z dzieci		
3	Życie w gospodarstwie domowym		
4	Krewni spoza gospodarstwa domowego w życiu codziennym		
5	Sąsiedztwo w życiu codziennym		
6	Grono znajomych, przyjaciół		
7	Życzliwość, uprzejmość lokalnej społeczności (kontakty w sklepach, urzędach itd.)		
8	Inne czynniki, jakie?		
Sytuacja ekonomiczna rodziny			
1	Dochody gospodarstwa domowego		
2	Codziennie wyżywienie – dostępne w domu artykuły żywnościowe		
3	Posiadane rzeczy osobistego użytku (odzież, buty itp.)		
4	Wykorzystywane w domu dobra trwałego użytku (np. meble, sprzęt RTV i AGD) – ilość i jakość		

¹⁰ W ankiecie mogą pojawić się także pytania otwarte, oczekujące na dowolną odpowiedź respondenta, np.: „Co według Pani/Pana należałoby zrobić, aby poprawić jakość życia w naszej gminie?”.

		Ranga	Ocena
5	Stan oszczędności (lokaty bankowe, papiery wartościowe itp.)		
6	Posiadany majątek (dom, mieszkanie, samochód, kosztowności itd.)		
7	Ogólny, materialny standard życia		
8	Inne czynniki, jakie?		
Dom (mieszkanie)			
1	Funkcjonalność i powierzchnia użytkowa mieszkania (domu)		
2	Stopień wyposażenia mieszkania w urządzenia sanitarno-energetyczne (woda, gaz sieciowy, energia elektryczna, ciepła itp.)		
3	Stan techniczny domu/mieszkania		
4	Walory miejsca zamieszkania (umiejscowienie, krajobraz itp.)		
5	Inne czynniki, jakie?		
Praca zawodowa			
1	Satysfakcja z wykonywanej pracy		
2	Osiągnięta pozycja zawodowa		
3	Zadowolenie z wysokości osiąganego wynagrodzenia		
4	Atmosfera w pracy (kontakty międzyludzkie)		
5	Możliwość rozwoju zawodowego (podnoszenie kwalifikacji, awans)		
6	Lokalne oferty pracy i ich zróżnicowanie, możliwość zmiany pracy		
7	Inne czynniki, jakie?		
Edukacja i własne wykształcenie			
1	Zdobyte wykształcenie		
2	Możliwości w zakresie uzupełnienia własnego wykształcenia (np. studia, studia podyplomowe)		
3	Działalność dydaktyczno-wychowawcza placówek oświatowych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkolnictwo średnie), w tym poziom kształcenia		
4	Wyposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne (np. rzutniki, komputery, mapy itp.)		
5	Funkcjonalność i stan techniczny obiektów edukacyjnych		
6	Lokalna oferta edukacyjna – możliwość kształcenia w wybranych kierunkach		
7	Inne czynniki, jakie?		
System komunikacyjny gminy			
1	Sieć dróg miejskich i ich stan		
2	Przepustowość miejskich szlaków komunikacyjnych		
3	Szlaki rowerowe i ich stan		
4	Bezpieczeństwo na drogach, w tym sygnalizacja świetlna i oznakowanie dróg		
5	Parkingi (dostępność, funkcjonalność i stan techniczny)		
6	Dojazd do pracy, szkoły, obiektów kulturalno-wypoczynkowych, po zakupy itd.		
7	Połączenia komunikacyjne (np. PKS, PKP) z innymi miejscowościami (punktualność, częstotliwość kursowania, warunki podróży, ceny biletów)		
8	Inne czynniki, jakie?		
Usługi przedsiębiorstw komunalnych			
1	Zaopatrzenie w wodę i jej jakość		
2	Funkcjonalność kanalizacji miejskiej		
3	Tereny zieleni ogólnodostępnej (parki, skwery, place zabaw)		

(np. osoba pracująca, ucząca się, bezrobotna, prowadząca gospodarstwo domowe, rencista lub emeryt).

Pytania dotyczące badanego zagadnienia powinny być formułowane dwuetapowo. W pierwszym rzędzie należy zidentyfikować podstawowe obszary składające się na jakość życia lokalnej społeczności (np. sytuacja materialna, bezpieczeństwo, środowisko naturalne itd.), a następnie określić zestawy cech (czynników) opisujących ich stan (np. obszar – bezpieczeństwo, czynniki – własne poczucie bezpieczeństwa, zabezpieczenie społeczne, skuteczność działania policji, straży miejskiej i podobnych służb). Ocena wyodrębnionych czynników – jak już zaznaczono – określi stopień zadowolenia (poczucia satysfakcji) respondenta w skali od 1 do 5. Zatem będą to pytania zamknięte¹⁰. Ich zbiór należy jednak otworzyć. W ten sposób respondent będzie mógł wskazać i ocenić czynniki, które jego zdaniem istotnie wpływają na jakość życia, a nie zostały ujęte w ankiecie.

Kwestionariusz ankietowy zamykają dodatkowe wyjaśnienia. W ich ramach, zgodnie z zaproponowaną strukturą arkusza pytań i odpowiedzi, zasadne wydaje się zapewnienie o poufności zebranych anonimowo informacji, a także podziękowanie za czas poświęcony wypełnieniu ankiety.

3.2. Sugerowany arkusz pytań

Zaprojektowany kwestionariusz ankietowy (tab. 1) koncentruje się na identyfikacji obszarów jakości życia i czynników określających ich stan. W praktyce powinien być uzupełniony o elementy opisane w poprzednim podpunkcie.

Tabela 1. Makieta oceny jakości życia

		Ranga	Ocena
Rodzina i jej personalne otoczenie			
1	Związek małżeński		
2	Zadowolenie z dzieci		
3	Życie w gospodarstwie domowym		
4	Krewni spoza gospodarstwa domowego w życiu codziennym		
5	Sąsiedztwo w życiu codziennym		
6	Grono znajomych, przyjaciół		
7	Życzliwość, uprzejmość lokalnej społeczności (kontakty w sklepach, urzędach itd.)		
8	Inne czynniki, jakie?		
Sytuacja ekonomiczna rodziny			
1	Dochody gospodarstwa domowego		
2	Codziennie wyżywienie – dostępne w domu artykuły żywnościowe		
3	Posiadane rzeczy osobistego użytku (odzież, buty itp.)		
4	Wykorzystywane w domu dobra trwałego użytku (np. meble, sprzęt RTV i AGD) – ilość i jakość		

¹⁰ W ankiecie mogą pojawić się także pytania otwarte, oczekujące na dowolną odpowiedź respondenta, np.: „Co według Pani/Pana należałoby zrobić, aby poprawić jakość życia w naszej gminie?”.

		Ranga	Ocena
5	Stan oszczędności (lokaty bankowe, papiery wartościowe itp.)		
6	Posiadany majątek (dom, mieszkanie, samochód, kosztowności itd.)		
7	Ogólny, materialny standard życia		
8	Inne czynniki, jakie?		
Dom (mieszkanie)			
1	Funkcjonalność i powierzchnia użytkowa mieszkania (domu)		
2	Stopień wyposażenia mieszkania w urządzenia sanitarno-energetyczne (woda, gaz sieciowy, energia elektryczna, ciepła itp.)		
3	Stan techniczny domu/mieszkania		
4	Walory miejsca zamieszkania (umiejscowienie, krajobraz itp.)		
5	Inne czynniki, jakie?		
Praca zawodowa			
1	Satysfakcja z wykonywanej pracy		
2	Osiągnięta pozycja zawodowa		
3	Zadowolenie z wysokości osiąganego wynagrodzenia		
4	Atmosfera w pracy (kontakty międzyludzkie)		
5	Możliwość rozwoju zawodowego (podnoszenie kwalifikacji, awans)		
6	Lokalne oferty pracy i ich zróżnicowanie, możliwość zmiany pracy		
7	Inne czynniki, jakie?		
Edukacja i własne wykształcenie			
1	Zdobyte wykształcenie		
2	Możliwości w zakresie uzupełnienia własnego wykształcenia (np. studia, studia podyplomowe)		
3	Działalność dydaktyczno-wychowawcza placówek oświatowych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkolnictwo średnie), w tym poziom kształcenia		
4	Wyposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne (np. rzutniki, komputery, mapy itp.)		
5	Funkcjonalność i stan techniczny obiektów edukacyjnych		
6	Lokalna oferta edukacyjna – możliwość kształcenia w wybranych kierunkach		
7	Inne czynniki, jakie?		
System komunikacyjny gminy			
1	Sieć dróg miejskich i ich stan		
2	Przepustowość miejskich szlaków komunikacyjnych		
3	Szlaki rowerowe i ich stan		
4	Bezpieczeństwo na drogach, w tym sygnalizacja świetlna i oznakowanie dróg		
5	Parkingi (dostępność, funkcjonalność i stan techniczny)		
6	Dojazd do pracy, szkoły, obiektów kulturalno-wypoczynkowych, po zakupy itd.		
7	Połączenia komunikacyjne (np. PKS, PKP) z innymi miejscowościami (punktualność, częstotliwość kursowania, warunki podróży, ceny biletów)		
8	Inne czynniki, jakie?		
Usługi przedsiębiorstw komunalnych			
1	Zaopatrzenie w wodę i jej jakość		
2	Funkcjonalność kanalizacji miejskiej		
3	Tereny zieleni ogólnodostępnej (parki, skwery, place zabaw)		

		Ranga	Ocena
4	Funkcjonowanie miejskiej komunikacji zbiorowej (trasy, punktualność, częstotliwość kursowania, warunki podróży)		
5	Zaopatrzenie w energię ciepłą		
6	Oczyszczanie gminy i jej czystość		
7	Inne czynniki, jakie?		
Przedsiębiorstwa i instytucje w życiu codziennym			
1	Sieć lokalnych sklepów i ich oferta		
2	Lokalne punkty usługowe (np. szewc, fryzjer, zakłady naprawcze itp.) – paleta i jakość usług		
3	Punkty gastronomiczne – dostępność, oferta, klimat lokalu		
4	Pomoc instytucji finansowych (oferowane systemy rozliczeń, kredyty, ubezpieczenia itd.)		
5	Zinstytucjonalizowana pomoc w załatwianiu różnych spraw (np. usługi prawne, doradztwo podatkowe itp.)		
6	Sprawność administracji samorządowej (jakość i skuteczność obsługi petenta)		
7	Inne czynniki, jakie?		
Zdrowie i jego ochrona			
1	Ogólny stan zdrowia		
2	Samopoczucie psychiczne		
3	Dostępność i jakość podstawowych usług leczniczych		
4	Dostępność i jakość specjalistycznych usług medycznych		
5	Dostępność i jakość leczenia stomatologicznego		
6	Skuteczność leczenia (kwalifikacje personelu medycznego)		
7	Dostępność do środków wspomagających leczenie (leki, urządzenia rehabilitacyjne itp.)		
8	Inne czynniki, jakie?		
Kultura i rekreacja			
1	Zasoby czasu wolnego od pracy zarobkowej		
2	Działalność placówek kulturalnych (kin, teatrów itp.)		
3	Standard obiektów kulturalnych (kin, teatrów itp.)		
4	Działalność bibliotek i ich księgozbiór		
5	Dostępność do obiektów sportowych, rekreacyjnych (boiska, baseny itp.)		
6	Standard obiektów sportowych, rekreacyjnych		
7	Formy spędzania czasu wolnego po pracy		
8	Forma spędzania urlopu wypoczynkowego		
9	Inne czynniki, jakie?		
Poczucie bezpieczeństwa			
1	Poczucie bezpieczeństwa na ulicach gminy (miasta)		
2	Poczucie bezpieczeństwa w domu (mieszkanu)		
3	Działalność policji		
4	Działalność straży miejskiej		
5	Działalność pogotowia ratunkowego		
6	Działalność straży pożarnej		
7	Bezpieczeństwo finansowe rodziny (stabilność dochodów)		
8	Zabezpieczenie społeczne (zasiłki chorobowe, renty, emerytury)		
9	Inne czynniki, jakie?		

		Ranga	Ocena
Ja, społeczność lokalna i sprawy obywatelskie			
1	Własna pozycja społeczna		
2	Media społeczności lokalnej (dostęp, kompletność i wiarygodność informacji)		
3	Partycypacja w zarządzaniu gminą (wpływ na decyzje zapadające w gminie)		
4	Działalność władz samorządowych		
5	Organizacje społeczne i ich pomoc w życiu codziennym		
6	Związki wyznaniowe i ich pomoc w życiu codziennym		
7	Inne czynniki, jakie?		
Środowisko naturalne			
1	Jakość powietrza		
2	Lokalny klimat		
3	Spokój (cisza) w miejscu zamieszkania		
4	Stan środowiska naturalnego		
5	Lokalne działania na rzecz ochrony środowiska		
6	Inne czynniki, jakie?		

Źródło: opracowanie własne¹¹.

Przyjęta formuła ankiety zezwala na wielowariantowe zestawianie wyników badań. Ich prezentacja może być oparta na liczbie respondentów wyrażających bardzo niskie (1), niskie (2), umiarkowane (3), wysokie (4) lub bardzo wysokie (5) zadowolenie z określonego czynnika. Liczbę ankietowanych da się zastąpić ich procentowym udziałem w badanej zbiorowości. Dodatkowe walory poznawcze przyniesie średnia ocena w ramach wyodrębnionych czynników, w tym również ważona ich znaczeniem. Z kolei wagi zdają się uprawniać do konstrukcji oceny syntetycznej jako sumy ważonych ocen respondentów. Użyteczność tych informacji wzrośnie, gdy badania będą prowadzone systematycznie. Wówczas możliwa stanie się obserwacja dokonujących się zmian.

4. Zakończenie

Kompleksowa, całkowicie wiarygodna i obiektywna ocena jakości życia wydaje się być mało realistycznym postulatem. Zaproponowana ankieta jest tylko jedną z wielu prób pomiaru tej kategorii. Jej zaletą jest kształtowanie w miarę obiektywnego obrazu poprzez sumowanie zindywidualizowanych, subiektywnych odczuć, a także konstrukcja zezwalająca na wielowariantowe zestawianie wyników badań.

¹¹ Inspiracją zestawionego zbioru pytań ankietowych były różne, opracowane metody badań jakości życia, głównie statystyczne (zob. [1, s. 11-12; 2, s. 29; 5; 9, s. 183-188; 10, s. 29-30; 11, s. 14-16; 12, s. 40, 42; 14, s. 213]), które w dużym stopniu uzupełniono o własne propozycje.